

دانشگاه علوم پزشکی کرمان

مرکز تحقیقات بیماریهای دهان و دندان کرمان

مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت دهان و دندان

دانشکده دندانپزشکی

پایان نامه:

جهت دریافت درجه دکترا دندانپزشکی

عنوان:

دندانپزشکی کرمان: یک دانشجویان ناشی از حضور در بخش های بالینی در بررسی استرس های

تحقیق کیفی ۱۳۹۹-۱۳۹۸

اساتید راهنما:

سرکار خانم دکتر مریم السادات هاشمی پور

پژوهش و نگارش:

ویدا سادات حسینی

شماره پایان نامه: ۱۱۹۳

سال تحصیلی: ۹۹-۱۴۰۰

عنوان فارسی:

بررسی استرس های ناشی از حضور در بخش های بالینی در دانشجویان دندانپزشکی کرمان: یک تحقیق کیفی

۱۳۹۸-۱۳۹۹

عنوان انگلیسی:

Evaluation of stresses due to attending clinical wards in Kerman dental students:

A qualitative study 1398-1399

خلاصه فارسی

مقدمه: دانشجویان رشته ی دندانپزشکی علاوه بر استرس هایی که ناشی از طبیعت خود رشته می باشد، استرس های دیگری را نیز تجربه می کنند که ناشی از حضور آن ها در بخش های بالینی است و به علت تفاوت های محیط یادگیری، سبک آموزش و میزان کار دوران بالینی با پیش بالینی می باشد. هدف از این مطالعه نیز بررسی استرس های ناشی از حضور در بخش های بالینی دانشکده دندانپزشکی کرمان بود تا بتوان به کمک این شناخت راهکار هایی برای مقابله با این استرس پیدا کرد.

روش کار: این مطالعه مقطعی بر روی دانشجویان سال چهارم تا سال ششم دانشکده دندانپزشکی کرمان به شیوه ی مصاحبه صورت گرفت. مصاحبه در رابطه با استرس های بالینی تجربه شده و چالش ها و تجربیات در محیط بالینی با ۴۰ نفر (۱۶ نفر مرد و ۲۴ نفر زن) از دانشجویان که به صورت تصادفی وارد مطالعه شده بودند انجام گرفت و گفته های شرکت کنندگان با رضایت ایشان ضبط شد. مصاحبه تا مرحله ی اشباع تجزیه و تحلیل content اطلاعاتی ادامه یافت و در پایان صحت آن توسط شرکت کنندگان در مطالعه تایید شد. داده های کیفی براساس آنالیز شدند و سپس طبقه بندی داده ها انجام گرفت.

نتایج: در این مطالعه دانشجویان که شامل ۸ نفر سال چهارم، ۱۶ نفر سال پنجم و ۱۶ نفر سال ششم بودند شرکت کردند. با توجه به گفته ها و تجربیات دانشجویان عوامل استرس زایی هم چون تویخ شدن و کم آوردن وقت بیشترین دلایل استرس محیط بالینی را به خود اختصاص دادند؛ هم چنین عوامل دیگری چون برخورد اساتید و کنترل عفونت نیز اثر چشم گیری در ایجاد استرس داشتند. عوامل مرتبط با بیمار نیز مانند نداشتن بیمار، دیر آمدن یا نیامدن آن ها و اذیت شدن آن ها حین کار نیز به عنوان دلایل استرس مطرح شد.

نتیجه گیری: عوامل زیادی در محیط بالینی در استرس دانشجویان دندانپزشکی نقش دارند که می توان با حذف یا کاهش آن ها کمک زیادی به کیفیت آموزش کرد. با توجه به نتایج این مطالعه و شناخت عوامل استرس زا در محیط بالینی توجه بیشتر مسوولین به این زمینه و لزوم بازنگری در آموزش کلینیکی ضروری به نظر می رسد.

کلمات کلیدی: استرس، دانشجویان، تحقیق کیفی، مصاحبه

Abstract

Introduction: In addition to the stresses due to the nature of dentistry itself, dental students experience other stresses due to their presence in clinical departments and due to differences in learning environment, teaching style and workload in clinical with preclinical. The purpose of this study was to investigate the stresses caused by attending the clinical wards of Kerman Dental School in order to find solutions to deal with this stress with the help of this knowledge.

Method and materials: This cross-sectional study was performed on fourth to sixth year students of Kerman Dental School through interviews. Interviews related to the experienced clinical stress and challenges and experiences in the clinical environment were conducted with 40 students (16 males and 24 females) who were randomly included in the study and the participants' statements were recorded with their consent. The interview continued until the stage of information saturation and at the end it was confirmed by the participants in the study. Qualitative data were analyzed based on content analysis and then the data were classified.

Results: In this study, 8 people were in the fourth year, 16 people were in the fifth year and 16 people were in the sixth year. According to the statements and experiences of students, stressors such as reprimand and lack of time were the most common causes of clinical stress.

Other factors, such as professors' attitudes and infection control, also had a significant effect on stress. Patient-related factors such as not having a patient, their late or late arrival, and being harassed at work were also cited as causes of stress.

Conclusion: Many factors in the clinical environment play a role in the stress of dental students, which can be eliminated or reduced to greatly contribute to the quality of education. According to the results of this study and the recognition of stressors in the clinical environment, more attention of the authorities to this field and the need to review clinical education seems necessary.

Keywords: Stress, Students, Qualitative research, Interview

فهرست

عنوان

چکیده فارسی

چکیده انگلیسی

فصل اول: طرح تحقیق

۱-۱ مقدمه

۱-۲ اهمیت تحقیق

۱-۳ هدف اصلی طرح

۱-۴ اهداف کاربردی طرح

۱-۵ اهداف کاربردی

۱-۶ فرضیات یا سوالات پژوهش (با توجه به اهداف طرح)

فصل دوم: مروری بر کتب و مقالات

۲-۱ مقدمه

۲-۲ علائم استرس

۲-۳ میزان استرس

۲-۴ موقعیت های استرس زا

۲-۵ حرفه دندانپزشکی و استرس

فصل سوم: روش تحقیق

۱-۳ روش اجرا

فصل چهارم: نتایج تحقیق

۱-۴ نتایج

۱-۴-۱ استرس مربوط به درمان های بالینی نا آشنا و یا کمبود آموزش

۱-۴-۲ استرس مربوط به کار بالینی و بخش ها

۱-۴-۳ استرس کمبود بیمار و یا تخصصی شدن بیماران

۱-۴-۴ استرس کمبود وقت

۱-۴-۵ استرس مربوط به وسایل و مواد

۱-۴-۶ استرس مربوط به اساتید

۱-۴-۷ استرس مربوط به بیماران

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

۵-۱ بحث

۵-۲ نتیجه گیری

منابع

فهرست جداول

عنوان

جدول ۱-۴ خصوصیات دموگرافیک افراد شرکت کننده در مطالعه

- 1- World Health Organization. Basic Document: Constitution of the world health organization. 47th ed. Geneva: 2009.
- 2- World Health Organization. Fact sheet: Mental and neurological disorders. [Cited 2016Dec20]. Available form: http://www.who.int/whr/2001/media_centre/en/whr01_fact_sheet1_en.pdf.
- 3- Selye H. Stress and psychiatry. Am J Psychiatry 1956; 113: 423-427.
- 4- Sayedmoallemi Z, Naseri F. [Assessment of the perceived stress due to different educational factors among senior dental students of Medical Sciences Universities in Iran]. J Isfahan Dent 2014; 9(6): 498-508.
- 5- Esfahanizadeh K, Ziaii SH, Mirsharif Z, Nasri S, Mirsharif F, Valaai N, Sadra E. Changes in mental health status and sources of stress in dental students of Islamic Azad University, Tehran. Pejouhandeh 2013; 18 (1):34-9.
- 6- Kazemizadeh Z, Bakhshi H. Dental Environment Stress and Students' Personality in Rafsanjan Dentistry School. Iranian Journal of Medical Education 2011; 11 (5): 467-477.
- 7- Pop-Jordanova N, Radojkova-Nikolovska V, Markovska-Simoska S. Perceived stress in dental practice. Prilozi 2013; 34 (2):135-41.
- 8- Ross SE, Niebling BC, Heckert TM. Sources of stress among college students. College Student Journal 1999; 33 (2):312-8.
- 9- Shariati M, Kaffashi A, Ghaleh Bandy MF, Fateh A, Ebadi M. [Mental health in medical students of the Iran University of Medical Sciences]. Payesh Health Monit 2002; 1(3): 29-37.
- 10- Lloyd C, Musser LA. Psychiatric symptoms in dental students. J Nerv Ment Dis 1989; 177 (2): 61-9.
- 11- Schmitter M, Liedl M, Beck J, Rammelsberg P. Chronic stress in medical and dental education. Med Teacher 2008; 30 (1): 97-9.
- 12- O'Mahony P, O'Brien S. Demographic and social characteristics of university students attending a psychiatrist. Br J Psychiatry 1980; 137: 547-50.
- 13- Divaris K, Barlow PJ, Chendea SA, Cheong WS, Dounis A, Dragan IF, et al. The academic environment: The students' perspective. Eur J Dent Educ2008; 12:120-30.
- 14- Montero-Marin J, PivaDemarzo MM, Pereira JP, Olea M, Garcí'a-

Campayo J. Reassessment of the psychometric characteristics and factor structure of the perceived stress questionnaire' (psq): analysis in a sample of dental students. PLoS One 2014; 9 (1): e87071.

15- Nafarzadeh SH, HajiAhmad M, Moudi S, Mosaferi. Evaluation of stress level and its related factors in dentistry students of Babol University of medical sciences in academic year of 2013-2014. J Babol Univ Med Sci; 2014; 48-53.

16- Mehdizadeh M, Kheirkhah F, Vojdani Fakhr H, Noori Bayat SH. Stress factors in dental students of Babol university. J Dent Sch 2014; 32 (3): 151-158.

17-Frese C, Wolff D, Saure D, Staehle HJ, Schulte A. Psychosocial impact, perceived stress and learning effect in undergraduate dental students during transition from pre-clinical to clinical education. Eur J Dent Educ. 2018; 22(3): e555-e563.

18-Nguyen TTT, Seki N, Morio I. Stress predictors in two Asian dental schools with

An integrated curriculum and traditional curriculum. Eur J Dent Educ. 2018; 22: e594- e601.

19-Seijo MO1, Ferreira EF, Ribeiro Sobrinho AP, Paiva SM, Martins RC. Learning experience in endodontics: Brazilian students' perceptions. J Dent Educ. 2013 May; 77(5):648-55.

20-Himida T1, Nanjappa S1, Yuan S1, Freeman R. Dental students' perceptions of learning communication skills in a forum theatre-style teaching session on breaking bad news. Eur J Dent Educ. 2019; 23(2):95-100.

21-Michie S. Causes and management of stress at work. Occupational and environmental medicine. 2002; 59(1):67-72.

22-Shin LM, Liberzon I. The neurocircuitry of fear, stress, and anxiety disorders. Neuropsychopharmacology.

23-Schneiderman N, Ironson G, Siegel SD. Stress and health: psychological, behavioral, and biological determinants. Annu Rev Clin Psychol. 2005; 1:607-28.

24-Siegrist J, Rödel A. Work stress and health risk behavior. Scandinavian journal of work, environment & health. 2006:473-81.

25-Rawson HE, Bloomer K, Kendall A. Stress, anxiety, depression, and physical illness in college students. The Journal of Genetic Psychology. 1994; 155(3):321-30.

26-Bremner JD, Krystal JH, Southwick SM, Charney DS. Noradrenergic

mechanisms in stress and anxiety: I. Preclinical studies. *Synapse*. 1996; 23(1):28-38.

27-Bickford M. *Stress in the Workplace: A General Overview of the Causes, the Effects, and the Solutions*. Canadian Mental Health Association Newfoundland and Labrador Division. 2005; 8(1):1-3.

28-Sedky NA. Perceived sources of stress among junior & mid-senior Egyptian dental students. *International journal of health sciences*. 2012; 6(2):141.

29- Elani HW, Allison PJ, Kumar RA, Mancini L, Lambrou A, Bedos C. A systematic review of stress in dental students. *Journal of dental education*. 2014; 78(2):226-42.

30-Rajab L. Perceived sources of stress among dental students at the University of Jordan. *Journal of dental education*. 2001; 65(3):232-41.

31-Heath J, Macfarlane T, Umar M. Perceived sources of stress in dental students. *Dental update*. 1999; 26(3):94-100.

32-Polychronopoulou A, Divaris K. Perceived sources of stress among Greek dental students. *Journal of dental education*. 2005; 69(6):687-92.

33-Sofola O, Jeboda S. Perceived sources of stress in Nigerian dental students. *European journal of dental education*. 2006; 10(1):20-3.

34. Sanders A, Lushington K. Sources of stress for Australian dental students. *Journal of dental education*. 1999; 63(9):688-97.

35-Acharya S. Factors affecting stress among Indian dental students. *Journal of dental education*. 2003; 67(10):1140-8.

36-Wilson V, Rayner C, Gordon N, Shaikh A, Crombie K, Yasin-Harnekar S. Perceived stress among dental students at the University of the Western Cape. *South African Dental Journal*. 2015; 70(6):255-9.

37- Babar MG, Hasan SS, Ooi YJ, Ahmed SI, Wong PS, Ahmad SF, et al. Perceived sources of stress among Malaysian dental students. *International journal of medical education* .2015; 6:56.

38-Muirhead V, Locker D. Canadian dental students' perceptions of stress and social support. *European journal of dental education*. 2008; 12(3):144-8.

39- Akbari M, Nejat A, Dastorani S, Rouhani A. Evaluation of stress level and related factors among students of Mashhad Dental School (Iran) in academic year of 2008-2009. *Journal of Mashhad dental school*. 2011; 35(3):165-76.

40-Dalband M, Farhadi Nasab A. Evaluation of stress-inducing factors of educational environment in Hamadan dentistry school's students. *Sci J*

Hamadan Univ Med Sci 2007; 13(4):48-52.

41- Garbee WH Jr, Zucker SB, Selby GR. Perceived sources of stress among dental students. *J Am Dent Assoc* 1980; 100 (6): 853-7.

42-Westerman GH, Grandy TG, Ocanto RA, Erskine CG. Perceived sources of stress in the dental school environment. *J Dent Educ* 1993; 57 (3): 225-31.

43-Cecchini JJ, Friedman V. First year dental students: Relationship between stress and performance. *Int J Psychosom* 1987; 34 (3): 17-9.

44- Wilson RF, Coward PY, Capewell J, Laidler TL, Rigby AC, Shaw TJ. Perceived sources of occupational stress in general dental practitioners. *British Dent J* 1998; 184 (10): 499-502.

45- Murphy RJ, Gray SA, Sterling G, Reeves K, DuCette J. A comparative study of professional student stress. *J Dent Educ* 2009; 73 (3):328–37.

46- Birks Y, McKendree J, Watt I. Emotional intelligence and perceived stress in healthcare students: a multi-institutional, multi-professional survey. *BMC Med Educ* 2009; 9:61.

47-Silverstein S, Kritz-Silverstein D. A longitudinal study of stress in first-year dental students. *J Dent Educ* 2010; 74: 836-848.

48-Naidu RS, Adams JS, Simeon D, Persad S. Sources of stress and psychological disturbance among dental students in the West Indies. *J Dent Educ* 2002; 66:1021-1030.

49-Morse Z, Dravo U. Stress levels of dental students at the Fiji School of Medicine. *Eur J Dent Educ* 2007; 11: 99-103.

50-Badran D, Duaibis R, Al-Ali M, Oweis T, Amin W. Health status of the clinical dental students in the Jordanian universities. *J Clin Med Res* 2009; 1: 45-49.

51-Kumar S, Dagli RJ, Mathur A, Jain M, Prabu D, and Kulkarni S. Perceived sources of stress among Indian dental students. *Eur J Dent Educ* 2009; 13: 39-45

52-Jowkar Z, Masoumi M, Mahmoodian H. Psychological Stress and Stressors among Clinical Dental Students at Shiraz School of Dentistry, Iran. *Adv Med Educ Pract*. 2020; 11: 113–120.

53-Aboalshamat K, Hou X-Y, Strodl E. Psychological well-being status among medical and dental students in Makkah, Saudi Arabia: a cross-sectional study. *Med Teach*. 2015; 37(sup1):S75–S81.

54-Hinshaw KJ, Richter LT, Kramer GA. Stress, Burnout, and Renewal Activities of Dental Hygiene Education Administrators in Six U.S. Midwestern

States. J Dent Educ 2010; 74:235-50.

55-Humphris G, Blinkhorn A, Freeman R, Gorter R, Hoad-Reddick G, and Murtomaa H, et al. Psychological stress in undergraduate dental students: Baseline results from seven European dental schools. Eur J Dent Educ 2002; 6:22-9.

56-Sugiura G, Shinada K, Kawaguchi Y. Psychological well-being and perceptions of stress amongst Japanese dental students. Eur J Dent Educ 2005; 9:17-25.

57-Alzahem AM, van der Molen HT, Alaujan AH, Schmidt HG, Zamakhshary MH. Stress among dental students: A systematic review. Eur J Dent Educ 2011; 15:8-18.

58-Yap AU, Bhole S, Teo CS. A cross-cultural comparison of perceived sources of stress in the dental school environment. J Dent Educ 1996; 60:459-64.

59-Cohen S, Kamarck T, Mermelstein, R. A global measure of perceived stress.

J Health Soc Behav 1983; 24: 386-396.

60-Hawazin WE, Paul JA, Ritu AK, Mancini L, Lambro A, Bedos C. A Systematic Review of Stress in Dental Students. J Dent Educ 2013; 78: 226-242.

61- J M George, D E Whitworth, J R Sturdevant, T F Lundeen. Correlates of dental student stress 1987; 51(8):481-5.

62- W W Dodge, R A Dale, W D Hendricson. A preliminary study of the effect of eliminating requirements on clinical performance 1993; 57(9):667-72.

63- R M Schwartz, C R Eigenbrode, O Cantor. A comprehensive stress-reduction program for dental students 1984; 48(4):203-7.

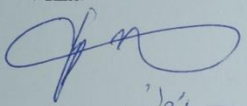
بسمه تعالی

دانشگاه علوم پزشکی کرمان

دانشکده دندانپزشکی

« صور تجلسه دفاع از پایان نامه تحصیلی »

با تاییدات خداوند متعال جلسه دفاع از پایان نامه ویدا حسینی دریافت درجه دکترای حرفه ای در رشته دندانپزشکی تحت عنوان " بررسی استرس های ناشی از حضور در بخش های بالینی در دانشجویان دندانپزشکی : یک تحقیق کیفی ۱۳۹۸-۱۳۹۹ " در دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی به تاریخ ۹۹/۵/۲۲ برگزار گردید. هیات داوران که قبلا پایان نامه ایشان را مطالعه نموده اند، پس از شنیدن دفاعیات و پرسشهای لازم از ایشان نتیجه را به شرح زیر اعلام می کنند. پایان نامه در وضع فعلی مورد قبول است و نامبرده با نمره ۱۸/۹۹ امتیاز بسیارخوب را دریافت نموده است.

امضاء	نام و نام خانوادگی:	هیات داوران
	دکتر مریم السادات هاشمی پور	استاد راهنما
	دکتر ملوک ترابی	معاون پژوهشی
		اساتید مدعو
		دکتر علی اسکندی زاده
		دکتر بهاره حسینی

مراتب فوق مورد تایید است

رئیس دانشکده دندانپزشکی
دکتر علی اسکندی زاده
دانشکده دندانپزشکی